До економіки замкненого циклу

Матеріал підготували:
Катерина Романова та Марія Цибка

Україна потребує змін у підходах до використання природних ресурсів та поводження з відходами, оскільки вже 5 % території країни займають полігони з промисловими та побутовими відходами. І цей показник постійно зростає.

Сьогодні в більшості країн світу переважає лінійна модель економіки, коли ресурси добуваються, переробляються та перетворюються на відходи, що не мають подальшого застосування. Відтак виснажуються надра, забруднюється довкілля, накопичуються відходи, що призводить до деградації природних систем та екологічних катастроф. Впроваджена у Європейському Союзі концепція економіки замкненого циклу (або безвідходної економіки) визначає, що системи виробництва та споживання потребують фундаментальних перетворень, щоб бути сталими та досягти до 2050 року цілі життя в межах можливостей нашої планети.

Згідно з ухваленим у 2015 році Планом дій Європейського Союзу з економіки замкненого циклу, її впровадження передбачає побудову нових бізнес-моделей на основі принципів екодизайну, ремонту, повторного використання, відновлення й обміну продукції та максимального запобігання утворенню відходів.

У разі переходу на таку модель економіки промисловість очікують кардинальні зміни: від вибору сировини, способів виготовлення продукції до використання побічних продуктів одного виробництва як повноцінної сировини для іншого *(Рис. 1)*. Це дозволить уникнути втраченої вартості матеріалів і продукції, дефіциту ресурсів, різкого зростання цін, накопичення відходів, деградації довкілля та зміни клімату, сприятиме розвитку інновацій, зростанню кількості робочих місць і підвищенню конкурентоспроможності економіки.

Із 2013 року в шести країнах Східного партнерства ЄС, а саме Азербайджані, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдові та Україні, виконується програма EaP GREEN, яка покликана підтримати їх перехід до «зеленої» економіки. Фінансування програми здійснюється Європейським Союзом.

Одним з компонентів програми EaP GREEN є демонстраційний проект «Ресурсоефективне та чисте виробництво», який поширює серед малих та середніх підприємств підходи та принципи ефективного та ощадливого використання ресурсів.

Ресурсоефективне та чисте виробництво (РЕЧВ) — це методика комплексного та постійного застосування превентивних заходів щодо впливу виробничих процесів на довкілля з метою покращення продуктивності та ефективності виробництва та зниження ризиків для людей, скорочення обсягів утворення відходів, підвищення якості й безпечності продукції та послуг. Вона запропонована Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) та Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП).

РЕЧВ є важливим інструментом на етапах переходу від лінійної економіки до економіки замкненого циклу. *(Рис. 2)*. За час реалізації проекту в Україні було продемонстровано значний потенціал вітчизняних підприємств у підвищенні показників ефективності споживання матеріалів та енергії, скорочення обсягів відходів та ін. Після проведеної оцінки виробничих

Матеріал публікується на правах реклами

EP_11_2017.indd 72 24.10.2017 17:53:55

Рис. 1.
Цикл безвідходної економіки

Принципи економіки замкненого циклу

1 Дизайн продукції
Вироби проектуються у такий спосіб, щоб вони мали більш тривалий термін використання, можливість ремонту, демонтажу, повторного використання чи перевиготовлення.

2 Виробничі процеси
Ефективне використання всіх видів ресурсів у виробничих процесах.

3 Споживання
Сприяння відповідальному вибору споживача через маркування продукції з інформацією про вплив на довкілля, термін використання, енерговитратність.

4 Управління відходами
Пріоритетність поводження з відходами: запобігання — обробка для повторного використання — рециклінг та відновлення енергії — видалення.

5 Від відходів до ресурсів
Розширення ринку вторинної сировини та повторного використання води.

процесів для підприємств-учасників було розроблено понад 90 РЕЧВ-заходів, які дозволяють їм щорічно економити понад 100 000 м^3 води, 15 000 т матеріалів і 25 000 МВт*год енергії та скоротити викиди у навколишнє середовище на 13 000 т CO_2-еквіваленту.

Із підписанням Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати своє законодавство до політики ЄС. Країна має передумови та перспективи щодо «зеленого» розвитку: вже зараз на державному рівні профільними міністерствами розробляються нормативно-правова база та механізми для екологізації економіки, фінансові інструменти підтримки розвитку промисловості, надається міжнародна технічна допомога, вітчизняний бізнес долучається до впровадження інноваційних технологій у виробництві, суспільство прагне добробуту.

Рис. 2.
Місце РЕЧВ у переході до економіки замкненого циклу

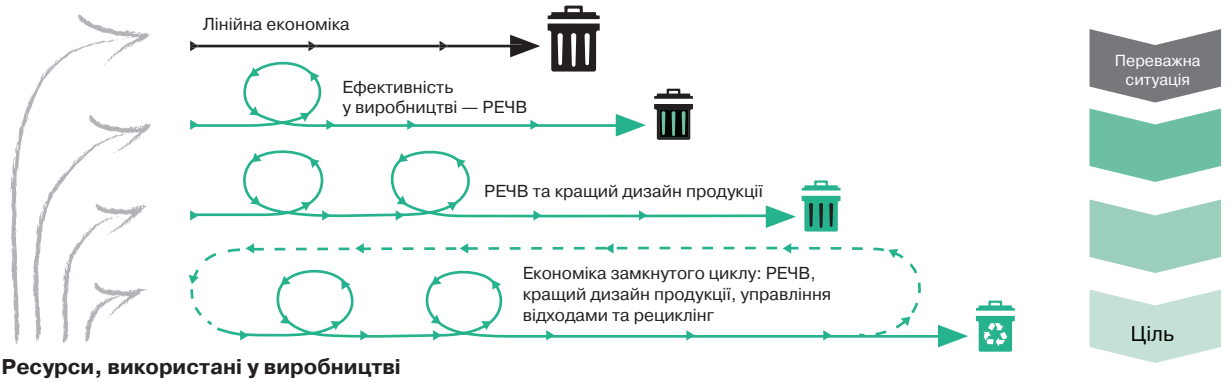

Ресурси, використані у виробництві

Джерела: **eur-lex.europa.eu; www.green-economies-eap.org www.unido.org/what-we-do/cross-cutting-services/circular-economy.html**

EP_11_2017.indd 73 24.10.2017 17:54:05